

Izbaje vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

Uredniški in upravniški prostori:
2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LETO—YEAR XXXV. Cena lista je \$6.00. Registered as second-class matter January 18, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO 23, ILL. TOREK, 31. AVGUSTA (AUGUST 31), 1943 Subscription \$6.00 Yearly STEV.—NUMBER 170

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

RUSI OBKROŽILI NEMŠKO ARMADO

Ruske armade prodirajo proti reki Dnjeper in drobno odpor nemške oborožene sile. Moskva poroča, da so okupirale čez sto vasi in naselbin in zadale strahovite udarce sovražniku. Berlin priznal prebitje nemške bojne črte.—Ameriški bombniki sestrelili 307 nemških letal v spopadih v zraku.—Japonska mornarična baza obkrožena

London, 31. avg.—Ruske čete so prebile nemško fronto na jugu, okupirale Taganrog, pristaniščno mesto ob Azovskem morju, poleg 150 vasi in naselbin in zdaj uničujejo ostanke obkrožene nacistične sile, se glasi uradni komunik. Prvi ruski vojaški oddelki so v prodiranju dospeli do Kutejnikova, 53 milj severozapadno od Taganroga, Anastasvke in Fedorovke.

Izgleda, da so Rusi izvojevali največjo zmago v poletni ofenzivi. Nemška armada v Donski kotlini je v pasti, iz katere se najbrže ne bo izmotala. Znamenja kažejo, da bo uničena.

London, 30. avg.—Ruske armade na južni fronti prodirajo naprej proti reki Dnjeper in drobno odpor nemške oborožene sile, se glasi radijsko poročilo iz Moskve. V zadnjih dveh dneh so prodrele petnajst milj daleč in okupirale čez sto vasi in naselbin. Nacistične bojne črte se rušijo pod udarci ruskih armad.

Vasi in naselbine, ki so jih Rusi zasedli, se nahajajo v Donski kotlini. Moskva je naznanila, da je padlo čez šest tisoč sovražnikov v bitki z Rusi v sektorju na južozapadni strani Vorosilovgrada. Nemški vojski se podajajo Rusom v masah.

Sodi se, da je zbrana nemška sila okrog 800,000 vojakov na ozemlju med reko Donec in provinco Kuban. Cilj sovjetske ofenzive je uničenje te sile.

Ruski letalci, ki so izvršili izvidniške polete nad fronto, so poročali o umikanju nemških čet. Te uničujejo skladišča orožja in streliva, da ne bi prišla v ruske roke.

Sovjetske čete so okupirale 50 mest in vasi na zapadni in južni strani Harkova, ukrajinskega jeklarskega središča. Med temi so Ljubotin, Psel in Zmičev, strateška mesta. Čete prodirajo naprej proti Poltavi, nemški vojaški bazi, ki leži 85 milj južozapadno od Harkova.

Uradni komunik, objavljen danes zjutraj, pravi, da so Rusi razbili in poškodovali 110 nemških tankov v operacijah v bližini Sevka, sovjetski letalci pa sestrelili 82 nemških bojnih letal v zadnjih treh dneh.

Nemško poveljstvo je priznalo, da so Rusi prebili nemško bojno črto med Smolenskom in Vjazmo v več krajih. To trdi, da so mase ruskih tankov in pehote v akciji na centralni fronti in da so izvršile več napadov na nemške pozicije.

London, 30. avg.—Ameriške letelce trnjava in bombniki so sestrelili 307 nemških bojnih letal v spopadih v zraku, ki so sledili bombardiranju Regensburga in Schweinfurta, Nemčija, naznanja ameriški glavni stan. Američani so sestrelili 140 sovražnih letal v spopadu med Regensburgom, ostale pa v spopadu nad Schweinfurtom, dočim so sami izgubili 58 bombnikov.

General Frederick L. Anderson, poveljnik ameriške letalske sile, je naznanil, da so bombe, katere so vrgli ameriški letalci, porušile nemške letalske tovarne v Regensburgu in zanetile ogromne požare.

Vest iz Stockholma, Švedska, trdi, da so Nemci proglasili stanje obleganja v Berlinu po bombnih napadih na to mesto. Vsi spopadni civilisti so bili mo-

Grof Ciano pobegnil iz Rima!

Aretacije vodilnih fašistov naznanjene

London, 30. avg.—Grof Galeazzo Ciano, Mussolinijev zet in bivši zunanji minister, je pobegnil iz Rima s svojo ženo in otroci vred, pravi radijsko poročilo iz Berlina. Beg se mu je posrečil, čeprav so vojski stražili grad v bližini Rima, v katerem je bil zaprt.

(Dva londonska lista sta danes citirala poročilo, oddano na tajni protinacistični radiopostaji Atlantik, da je Ciano dospel v Innsbruck, kjer je potem zasedel avtomobil in se odpeljal proti Monakovu, Nemčija.)

Ciano, ko je bil v Mussolinijevi vladi, je vložil vsoto čez \$60,000,000 v zunanji bankah. Kot zunanji minister je bil odstavljen 5. februarja tega leta, ko je Mussolini premešal svoj kabinet.

Radio Berlin je naznanil nadaljnje aretacije voditeljev fašistične stranke. Med aretiranih je dr. Carlo Ravasio, bivši podtajnik fašistične stranke. Naznanilo dostavlja, da je bil Ravasio aretiran v Milanu v momentu, ko je nameraval pobegniti.

Nogavičarji se izrekli za oklic stavke

Philadelphia, Pa., 30. avg.—Člani unije nogavičarjev so se pri glasovanju izrekli za oklic stavke v 41 tovarnah v tem mestu in okolici na podlagi Connally-Smithovega protistavkovnega zakona. Zadevno naznanilo so objavili uradniki Zveze nogavičarskih delavcev, včlanjene v Kongresu industrijskih organizacij. Nogavičarji so prej zavrnili ponudbo dveh organizacij delodajalcev glede obnove stare pogodbe.

Rusija internirala ameriške letalce

London, 30. avg.—Radio Moskva je danes naznanil, da je Rusija internirala člane posadke ameriškega bombnika, ki so se morali spustiti na tla na polotoku Kamčatki po bombardiranju japonskih Kurilskih otokov v severnem delu Pacifika. Rusija ni v vojni z Japonsko. Dva ameriška bombnika izmed onih, ki so se udeležili napada, še pogrešajo.

Simbol Delavskega praznika—1943.

LJUTA BORBA ZA OBLAST V BOLGARJI

Zagonetna smrt kralja Borisa nepojasnjena

MIROVNE DEMONSTRACIJE V SOFIJI

London, 30. avg.—Tukajšnji listi so objavili poročila iz zanesljivih virov o ljuti borbi za oblast v Bolgariji, ki je sledila zagonetni smrti kralja Borisa. Govorice, da je kralj podlegel rani od krogel, ki je bila oddana nanj v napadu, se vzdržujejo.

Borisova smrt je potisnila na površje vprašanje, ali bodo Nemci obdržali kontrolo v Bolgariji. Znano namreč je, da je ljudstvo naklonjeno sovjetski Rusiji in da se je naveličalo vojne. Možnost je, da bo Bolgarija v sedanjosti, kakor v prvi svetovni vojni, odprla vrata zaveznikom za invazijo Balkana.

Radio Berlin je naznanil, da je bolgarski premier Bogdan Filov proglasil šestletnega Borisovega sina za kralja in da je ministrski svet prevzel administracijske posle zaradi mladoletnosti kralja. To bo izvrševal, dokler ne bo rešen problem regentstva. Berlin trdi, da je Boris pokopala srčna hiba, zaeno pa ga je poveljeval kot zvestega zaveznika in prijatelja nacistične Nemčije.

(Francoska radiopostaja v Afriki pravi, da je kralj Boris pred svojo smrtjo izgubil upanje, da bo Nemčija zmagala v tej vojni in da je poslal svoje emisarje v Istanbul, Turčija, da tam navežejo stike z zavezniki. Ti so baje dobili navodila, naj sklenejo mir z zavezniki pod pogojem, da Bolgarija obdrži osvojen pokrajine.)

Angleški krogi v Londonu so dobili poročila o mirovni demonstracijah v Sofiji, ki so sledile smrti kralja Borisa, katere pa so nacistične vojaške avtoritete zatrle. Poročila trdijo, da so Nemci streljali na demonstrant in da je bilo več ubitih in ranjenih.

Radio Berlin je sinoči naznanil, da bo kralj Boris pokopan prihodnje nedelje.

De Gaulle in Giraud zadovoljna

Priznanje odbora smatrata za zmago

Alžir, Alžerija, 30. avg.—General Charles de Gaulle in Henri Giraud sta izrazila zadovoljstvo, ker so Velika Britanija, Amerika, Kanada in Rusija priznale odbor za osvoboditev Francije kot upravno telo interesov Francije in francoskega imperija.

General izraža zadovoljstvo v poslanici, ki sta jo poslala predsedniku Rooseveltu, premierju Churchillju, premierju Kingju in maršalu Stalinu. Ta pravi med drugim, da je priznanje, čeprav je omejeno, velika zmaga odbora.

Rene Massigli, zunanji minister v odboru, je naslovil poslanico slične vsebine tudi angleškemu zunanjemu ministru Edenju, amerškemu državnemu tajniku Hullu in V. M. Molotovu, ruskemu zunanjemu komisarju. V tej je poudaril, da bo priznanje poglobilo kooperacijo med zavezniki in francoskim ljudstvom, ki je dejansko udeleženo v borbi proti osišču.

Berlin zavrnil švedski protest

Dva švedska parnika potopljena

London, 30. avg.—Nemčija je zavrnila protest švedske vlade zaradi potopa dveh švedskih parnikov po nemških bojnih ladjah v bližini Skaggeraka, zaeno pa je naglasila, da sta se nahajala v pomorski vojni con. Švedska je v protestu zahtevala od nemške vlade garancije, da se sličen incident ne bo več pripetil.

Nemška vlada je izjavila, da bodo vsi švedski parniki, ki pridejo v vojno cono, napadeni in potopljeni. To pomeni, da nacija ne bodo revidirali taktike kljub protestu.

Trenje med Nemčijo in Švedsko se je poostriilo, ko je švedska vlada pod pritiskom javnega mnenja ustavila prevoz nemških čet preko svojega ozemlja na Norveško. Izgleda, da bo Berlin povečal pritisk na Švedsko, ki se je začela obračati stran od Nemčije v zadnjih tednih.

Nemci uveljavili diktaturo na Danskem

Domače vesti

Obiski in posdravi

Chicago, — Nick Borovac iz Dulutha, Minn., delegat česte redne konvencije Hrvatske bratske zajednice, ki se vrši v hotelu Shermanu, je 30. avg. obiskal gl. urad SNPJ in uredništvo Prosvete. — Josephine Brezovec iz Calumeta, Mich., pošilja pozdrave uredništvu Prosvete in članom njenega društva iz El Verana, Calif., kjer se mudi na obisku.

Član odšel v armado

Yukon, Pa.—V armado je bil poklican Frank Stahursky, član društva št. 117 SNPJ. On je prvi oženjen član tega društva, ki je odšel k vojakom. S tem je naraslo število članov tega društva, ki so v armadi, na 22.

Ranjen na bojišču

Chicago, — Vojni department naznanja, da je med ranjenimi vojski na južnem Pacifiku tudi slovenski vojak, prostak Michael Cirar iz Chicaga, čijega mati Alice Casey stanuje na 8052 Ingleside ave.

Is Clevelanda

Cleveland, —Vojni department je obvestil starše Johna in Jenni Hudoklin, da je bil njun sin John Zagorc težko ranjen v bitki nekje na jugozapadnem Pacifiku. V armado je vstopil v januarju 1941.—Dne 4. sept. bosta poročena kadet Robert Ross in Frances Zlatoper v Santa Anni, Calif., kjer mladi ženin služi strica Sama.—Frances Blatinjek je prejela obvestilo, da je bil njen sin, štabni saržent Robert Blatinjek, že drugič ranjen, prvič v Afriki in sedaj pa v Siciliji. Za svoje junaštvo je prejel čin Modrega srca. Njegova žena se nahaja v Bostonu, Mass.

Uposlitev žensk v industrijah

Delavski department objavil poročilo

Washington, D. C., 30. avg.—Delavska tajnica Frances Perkins je objavila poročilo, iz katerega je razvidno, da ženska tvorijo 30 odstotkov delavske sile, ki dela v vojnih industrijah. To pravi, da je bilo ob koncu julija 4,250,000 žensk uposlenih v teh industrijah.

V prvih fazah evropske vojne, ko je Amerika imela na razpolago dovolj delavcev, je le okrog milijon žensk delalo v vojnih in drugih industrijah. Število je stalno narasčalo in doseglo višek v tem letu.

Trgovinski department je ističasno izdal brošuro s podatki o uposlilitvi žensk v vojnih in drugih industrijah. Ti dokazujejo, da ženske delajo v vseh in s tem podpirajo ameriške vojne napore. Ženske so nadomestile moške, ki so bili vpoklicani v vojaško službo.

Majski dospel v London iz Rusije

London, 30. avg.—Ivan Majski, sovjetski zunanji podkomisar in bivši poslanik v Angliji, se je včeraj vrnil v London. List Daily Mail poroča, da se bo sestel z angleškim zunanjim ministrom Edenom in da bosta razpravljala o sklicanju konference reprezentantov Anglije, Rusije in Amerike. Pričakuje se, da bo sklicana v prihodnjih treh tednih in da se bo vršila v Londonu.

Rebelni mornarji uničili bojne ladje

KRALJ KRISTJAN INTERNIRAN

Stockholm, Švedska, 30. avg.—Nemške oblasti so uveljavile vojaško diktaturo na Danskem, da zatrejo revolto, ki je zajela deželo. Sem dospelo poročilo pravi, da so rebelni mornarji preluknjali in potopili 45 bojnih ladij in parnikov v Copenhagnu, dasi so Nemci skušali preprečiti uničenje. Ljute bitke med nemškimi vojski in rebeli so se vršile v bližini ladjedelnic. Poročilo pravi, da je bilo več sto ubitih in ranjenih na obeh straneh.

Nemško poveljstvo je zagnalo nove čete in oklopne kolone v boj proti rebelom. Neki potnik, ki je prišel v Stockholm, je dejal, da sta Copenhagen in okolica natrpna z nemškimi četami in tanki.

Devet danskih ladij, med temi dva rušila, je pobegnilo v neko švedsko luko. General Hermann von Hanecken, vrhovni poveljnik nemške oborožene sile, je proglasil preki sod in zagrozil z drastičnimi kaznimi upornikom.

Vest, ki pa ni potrjena, trdi, da so nemške letala bombardirala in potopila dansko bojno ladjo Niels Iuel, ko je skušala pobegniti iz luke. Na krovu ladje se je nahajalo 365 mož.

Danski rebeli so pognali v zrak z dinamitom več nemških vojaških barak in skladišč orožja ter municije pri Middlefartu v bližini Copenhagna.

Danska, katero so nacija proglasili kot "vzledno državo pod nemško vojaško okupacijo," se je začela upirati zatiranju in ponemati Jugoslavijo, Holandijo, Norveško in Belgijo v revolto. Sabotaža je zavzela velik obsek kljub nacistični strahovladi.

Kralj Kristijan, ki bo prihodnji mesec star 73 let, je bil interniran. Nemci so ga odvedli v grad Sorgenfri pri Copenhagnu. Več članov vlade, ki so se uprli ultimatu poveljnika nemške oborožene sile, je bilo aretiranih. Poročilo pravi, da nemške čete stražijo grad, v katerem se nahaja kralj.

Stavka v tovarnah Allis-Chalmers odložena

Springfield, Ill., 30. avg.—Delavci, uposleni v tukajšnjih tovarnah Allis-Chalmers Co., so se pri glasovanju izrekli za odložitev stavke do 11. septembra, ko se uradniki unije sestanejo s člani vojno-delavskega odbora v Washingtonu. Petdeseti distrikt rudarske unije UMWA je zapleten v jurisdikcijski spor z unijo Farm Equipment & Metal Workers (CIO), ki ima pogodbo s kompanijo. Delavci so pred štirimi tedni odglasovali za oklic stavke.

Amerika bo kaznovala nemške ziočince

Washington, D. C., 30. avg.—Državni department je uradno priznal dokumentirana poročila o nacistični strahovladi na Poljskem, deportacijah in pokolju poljskih civilistov in izjavil, da bodo zločinci kaznovani. Izjava je bila objavljena tri dni pred četrto obletnico Hitlerjevega napada na Poljsko, ki je zanetil drugo svetovno vojno.

Deset vojaških letalcev se ubilo

Pueblo, Colo., 30. avg.—Deset vojaških letalcev, ki so se nahajali na bombniku, se je ubilo, ko je treščil na tla in se razbil. Nesreča se je pripetila pri gorovju Cheyenne v bližini Colorado Springsa.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Narocnina za Zdruzene drzave (taven Chicago) in Kanada \$6.00 na leto...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year...

Cene oglasov po dogovoru... Rokopisi dopisov in nenarobnih clankov se ne vraca...

Advertising rates on agreement... Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned...

Naslov na vsa. kar ima stik s listom:

PROSVETA

2857-58 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz naselbin

Nekoliko iz zivljenja-II

Bellaire, O.—Nadaljujem, kjer sem zadnji koncal. Leta 1908 je Rail River Coal Co. kupila vse tri rove od Ampar Co. in potem odprla se dva nova rova...

Tiste case so se začeli seliti v te kraje tudi premogarji, večinoma Italijani, Poljaki, Hrvatje in tudi par družin pa samec...

Ker sta tve v prejšnjem dopisu omenjeni zavarovalniški družbi pustili na cedilu, tako da nisem bil zavarovan za slučaj bolezni, nesreče ali smrti...

Se tisti mesec—bilo je junija—sem pristopil z rojakom k društvu 13 SNPJ v Bridgeport. Takratni predsednik je bil John Goldko, tajnik pa Martin Mohar...

Razprave pri društvu 13 so me zanimale tako, da sem redno posejal seje, čeprav sem bil precej oddaljen. Tu pa tam sem tudi jaz posegel v razprave, čeprav še novinec...

Na decembrski seji sem bil tudi jaz izvoljen v nadzorni odbor, čeprav sem bil šele šest mesecev član, in potem sem bil pri društvu 13 ponovno izvoljen vsako leto v odbor do konca 1915...

Ustanovno sejo smo imeli v moji hiši. Pojasnil sem članstvu to in ono, nakar smo prešli na volitev odbora. Prvi predsednik novega društva je bil Frank Lasič, tajnik Louis Pavlinich, blagajnik John Ponikvar...

kamor spada. Seveda sem dobil iz glavnega urada pravilno izpolnjeno mesečno poročilo za vzorec, ampak novinec je novinec. Precej sem študiral, dokler ga nisem pravilno napravil...

Ker se je takrat delalo s polno paro, je ljudi kar mrgolelo v tej okolici. Tudi naše društvo 258 je začelo napredovati, tako da je v petih letih mojega tajnikovanja naraslo od 19 na 116 članov...

Kmalu po ustanovitvi našega društva so bile tudi Zdruzene države potegnjene v prvo svetovno vojno. Potem pa je po tej deželi izbruhnila influenza, tako da je bil skoraj pri vsaki hiši kdo prizadet. Kot tajnik sem torej imel poleg mojega dnevnega naporega dela veliko pisanja in računarija...

Ker je SNPJ takrat plačevala bolniško podporo od prvega dneva prijave, so njena društva rasla po vseh naselbinah kot gobe po dežju in s tem skokoma tudi jednota v članstvu in premoženju...

Dne 15. januarja leta 1913 tudi jaz stopim v zakonski stan z mislijo, če se bodo razmere tukaj poslabšale, bom šel pa v stari kraj in tam nadaljeval borbo za obstanek...

Brez vsake hvale, toda z mirno vestjo lahko rečem, da sem vedno deloval v korist društev in jednote. Začeti leta 1910 do 1943 sem nepretrgoma služil v odboru na vseh mestih, kolikor jih je pri društvih. Svoj posel sem vodil brez vsake diskriminacije...

V mladih letih sem hrepenel po dobri zavarovalnici za vsak slučaj bolezni, nesreče ali smrti, kakor tudi po dobrem čitvu. Na stara leta sem oboje dosegel pri SNPJ in bom gledal, da oboje obdržim do zadnjega zdihljaja...

Naj opišem se nekoliko moje delo za vsakdanji kruh in dogodke v Bellaireu. Od septembra 1906 do danes, ko to pišem, sem delal večinoma v rovih Rail River Coal Co. Tu in tam sem nekaj časa delal tudi zunaj, toda od leta 1905 pa do danes sem nepretrgoma član UMWA...

Tudi Rail River Coal Co. ni zaostajala nazaj. Večkrat je zaprla ta ali oni rov, posebno pa prv št. 6, ki je bil večkrat zaprt od par do 27 mesecev, neoziraje se na bedo in pomanjkanje med premogarji in njih družinami...

Tudi Rail River Coal Co. ni zaostajala nazaj. Večkrat je zaprla ta ali oni rov, posebno pa prv št. 6, ki je bil večkrat zaprt od par do 27 mesecev, neoziraje se na bedo in pomanjkanje med premogarji in njih družinami...

Članice krajevne unije št. 99 International Ladies Garment Workers v New Yorku pišejo pismo članom svoje organizacije, ki so v službi Sirica Sama. Vsaka izmed deklet na sliki se je zavezala da bo napisala ne manj kot eno pismo na dan članom-vojakom.

po 27 mesecih zastoja. V tem času sem delal dva dni za okraj Belmont in zaslužil bsem dolarjev. Drugod sem bil odklonjen. Pri WPA so rekli, da nisem v potrebi, za občinsko miloščino pa nisem vprašal, da bi potem moral za tisto pometati ulice...

Da se še danes nahajam v tej deželi, je več vzrokov. Zaslužek je bil na splošno vedno slab. Prva štiri leta po prihodu v to deželo sem tiste male prihranke sproti pošiljal očetu, ker je bilo posestvo zapisano na moje ime. Skozi prvih šest let mojega bivanja tukaj se tudi nisva mogla spopreti z mojo zaročenko, končno pa izvem, da se je leta 1911 poročila v stari domovini...

Ravno isto leto smo ohijski premogarji vodili težko borbo v 15-mesečni stavki in s pomočjo unije UMWA zmagali na vsej fronti. Isto leto, 1914, se je morala tudi moja žena podvržiti operaciji in potem še leta 1921. In kakor bi to še ne bilo dovolj, je leta 1929 tako nesrečno padla po stopnicah v podstrešju, da si je zlomila nogo nad kolenom...

Torej tudi v teh nesrečah mi ni bilo z rožicami posuto. V tem času sem bil tudi sam nekajkrat prizadet v bolezni, vendar sva oboje premagala vse gorje do danes. Ker je stara Avstrija vedno rožljala s sabljo, sem pisal očetu, naj mojemu mlajšemu bratu, takrat staremu 16 let, takoj preakrbi vse listine, jaz pa mu pošiljem potne stroške in naj pride v Ameriko...

Na domačiji sta takrat ostala brat in sestra. Mati mi je umrla 23 dni po mojem odhodu v Ameriko in tako sem izgubil polovico volje za povratek v staro domovino. Oče je pa umrl v začetku leta 1913. Vojna je divjalna nad štiri leta in par let nisem vedel, kaj se godi v rojstnem kraju...

Prav tako je moja žena dobila pismo od svojega brata, da mu je doma vse zgorelo—hiša, skedenj in vse orodje. Rešili so le golo življenje in spodnjo obleko, ker je ogenj nastal sredi noči. Tudi tukaj je bila potrebna nujna pomoč. Njen brat me je še posebej prosil, če bi mogel kaj nabrati med rojaki, da si postavi nov dom. Moja žena je takoj nakupila razne robe, moške in ženske, za \$25 in jo takoj poslala bratu. Jaz pa sem mu poslal sto dolarjev in nakolektal še \$35, tako da sem mu vsega skupaj poslal \$135, kar je zneslo nad deset tisoč dinarjev...

Takoj za tem je bilo treba poslati božična darila ožjim sorodnikom v stari domovini, kjer je bila vedno revščina, da so imeli meso vsaj za božič. In bili so hvaležni. Zdej je tam še večja revščina. Tudi ne vem, kdo bo ostal živ od mojih sorodnikov v tem kravatem metezu. To bo pokazala bodočnost, upajmo, da bližnja bodočnost, ker solnce svobode je krče svoje zlate žarke. Od srca želim ne samo Jugoslovanom, marveč vsem zatiranim in zaslužnim narodom na vsej zemeljski obli, da jim zasije solnce svobode čim prejje.

ker nima kdo delati. Imeli smo nekaj živine, toda smo jo morali prodati radi slabega zdravja. Doma sem iz hrvatskega Pramorja, rojena v Praprutniku pri Sv. Jožefu in moje deklisko ime je bilo Marija Pavličić. Mož je doma iz Slavice, Gorski kotar, Fužine.

Težko sem se pripravila k temu pisanju, ali ker imam tudi jaz dosti prijateljic vsepovsod boste vsaj malo vedele, kako se mi godi. Tudi jaz pravim materam, ki imate sinove v vojni, potrpite z menoj vred, kajti mo goče ne bo več dolgo, ko se bodo zopet vrnil med nas in potem boste zopet veselje.

Mary Frančiškovič.

Me letošnje počitnice Cleveland.—Kot prošla leta sem tudi letos šla na počitnice Forest City, Pa., k mojemu stricu Lojzetu Kresu. Vse bi bilo dobro, da nisem tam še bolj zbolela na tem vrazjem revmatizmu. Tako sem se morala podati od tam v Alden, N. Y., v kopalnico, če bo res kaj pomagalo, mo je le čas vedela. Za sedaj me zapustile bolečine.

Želim se zahvaliti sledečim Forest Cityju, in sicer mr. Mrs. Cempre, ker so mi šli v času mojega obiska tako na roko Družina Cempre imena gostilno "kravji dolini", kot pravijo domače in posetnikom postreljo, da le kaj. Zato jih priporočam vsem, ako se tam okrog mimate.

Mr. Cempre me je tudi peljal k družini Germ na Richmoudale. Mr. Germ se je tudi zmedvil v kopalnico v Aldenu med 17 dni in mu je tudi pomagalo. Na njegov nasvet sem šla tu jaz iskat zdravja v navedeni kopalnici, za kar se mu prav po zahvalim, ker sem tudi jaz zadovoljna. Vprašala sem ga, kako bi bilo, če bi morda tu meni dotično kopalnico pomagalo in on je svetoval, naj gre tja in šla sem. Zato sem res hvaležna za priporočilo mr. Germa.

Želim se zahvaliti tudi Goshevim, ker so me za časa mojega bivanja tam večkrat obiskali. Nadalje se želim zahvaliti tudi Mrs. Pavšek in Mrs. Ratic Brownadala, Pa. Lepa hvala vseh prijazne posluge. Upano se še vidimo.

Z mr. Cemprem sva obiskala tudi Čebularjevo družino Vandlingu. On nama je napočel "Henrika", da sva se z njim potem lahko spet naprej peljali. Mr. Čebular imena gasolinso postajo v Vandlingu in ga priporočam v upoštevanje. On je dejal, da morava obiskati njegovo ženo, da nama bo pokazala pravi "victory" vrt. Res prideva v njih dom in ona nam razkaže njih vrt. Nam povem, da imajo na svojem vrtu posajene toliko krompirja, da ga bo dovolj za ves Forest City in zven še nič koliko graha. Tam imajo tudi starokrajške buče.

(Dalje na 3. strani.)

Glas matere

Canton, Ill.—Tudi jaz rada berem dopise in bi bila že tudi kaj napisala, toda se človek tako težko pripravi k temu poslu. Ali ker se oglašajo druge matere, bom tudi jaz nekaj napisala.

Jaz sem tudi imela devet otrok, pet sinov in štiri hčerke. Dva sinčka sta mi umrla še v rani mladosti. Od ostalih treh sinov je šel eden lani 9. oktobra prostovoljno k mornarici in nam piše vsakih šest tednov, toda zdaj ne vemo, kje je. Dva najstarejša sinova sta dvojčka, zdaj stara 30 let. Eden izmed njiju je moral iti 24. avgusta k vojakom, drugi bo pa tudi v kratkem pozvan. Vedno so bili skupaj, nikdar od doma, zdaj pa morajo iti po svetu vsak v svojo smer.

Ena hči se je poročila z vojakom, ko Amerika še ni bila v vojni. Njen mož je lani obolel in je zapustil armado. Sedaj je v Californiji, njegova žena pa v bolnišnici, kjer je porodila sinčka, njun prvi otrok, star 21 mesecev, pa je doma pri nas od lanskega aprila. Moj mož težko dela in vse za otroke, a nazadnje, ko bi najbolj potrebovala pomoči, bova pa sama ostala. Vsaj tako izgleda.

Imamo svoj dom in nekaj zemlje, a ta nam malo koristi,

Kritične tedenske misli

V Nemčiji je danes slabo. Ako ponovno prečitamo poročila o položaju v Angliji pred tremi leti, ko so vsak dan deževale nemške bombe na London in druga angleška mesta—in če upoštevamo dejstvo, da je položaj v Nemčiji danes desetkrat slabši, tedaj približno vemo, kako je danes v nacistični domačiji.

Ameriški in angleški bombniki danes vržejo na to ali ono mesto v Nemčiji pri enem samem napadu toliko ton eksploziv, kolikor so jih Nemci zmetali na Anglijo pri vseh svojih napadih v zadnjih treh letih. Če to razumemo, lahko vemo, kaj se danes godi v Nemčiji. Nacistični glavarji so se pred tremi leti bahali, da vojna sama se ne bo dotaknila Nemčije, ne iz zraka in ne na tleh, za to bodo oni poskrbeli! Res so poskrbeli—da je danes nad Nemčijo hujska vojna, kakor je bila kdaj prej kje drugje.

V skrajnem obupu je Hitler postavil velekrvnika Himmlerja na čelo notranjih zadev v tretjem rajhu. To pomeni, da krvolok Himmler komandira poleg svoje tajne policije Gestape tudi vso civilno policijo v državi in druge zadeve. Zverski Himmler bo torej obdržal nemško ljudstvo pri hladnokrvnosti, in ohranil notranji red v momentih—ko zavezniške bombe sistematično podirajo Berlin in uničujejo druge industrijske centre v Nemčiji! V momentih, ko je v eni noči 12.000 Berlinčanov ubitih in pol milijona drugih nima strehe nad glavo po nekem poročilu iz Nemčije!

Kanadska konferenca ni zadovoljila onih zaskrbljenih krogov, katerim ni vseeno, če je bila Rusija zastopana na konferenci ali ne. Rooseveltove in Churchillove izjave po konferenci niso posveatile na prave vzroke ruske odsotnosti v Quebecu, čeprav se jako logično glasi pojasnilo, da so se konferenčniiki v glavnem bavili z načrti bojnih operacij proti Japonski, s katero Sovjetska unija ni v vojni. Vsa pojasnila doslej še niso razrešila vprašanja: Zakaj je Stalin objavil odpoklic poslanika Litvinova iz Washingtona in poslanika Majskega iz Londona baš med to konferenco? Zakaj ne prej ali kasneje?—

Po zaključku kanadske konference so poročali, da so bili rešeni nekateri politični problemi, ki pa izvirajo iz bojnih operacij in torej ne morejo biti zdaj objavljeni. Domala vsi problemi zunanje politike izvirajo danes iz vojne! Današnji letalski napadi na Nemčijo in Italijo bodo nedvomno izzvali prej ali slej politično krizo v Berlinu in Rimu—in kadar pride kapitulacija obeh, pridejo novi politični problemi v Nemčiji in Italiji. Vsi prihajajoči politični problemi v okupiranih deželah bodo tudi zavezniški problemi, zato je pravilno, da se zavezniški že danes sporazumejo, po katerem načelu in pravilu jih bodo reševali.

Iz Londona je prišla vest, da zavezniška "amgot" (vojaška vlada) ne bo veljala za osvobodene dežele Zdruzenih narodov, ki imajo svoje zamejne vlade v inozemstvu. Amgot je le začasna naprava za sovražne dežele, ki so napovedale vojno Ameriki in drugim zaveznikom in katere danes sodelujejo z osiščem. To pomeni, da na primer Jugoslavija ne dobi amgota, pač pa bodo zavezniški po osvoboditvi Jugoslavije dali priliko jugoslovanski vladi v Londonu, da se vrne domov in prevzame oblast, seveda pod zavezniško vojaško kontrolo. Pravilno bi bilo, da zavezniški dovolijo politično svobodo ljudstvom vseh osvobodenih dežel takoj po osvoboditvi ali vsaj po vrnitvi nekih normalnih razmer.

Obeta se cela vrsta persekucij unijskih odbornikov, ki so po Smith-Connallyjevem zakonu odgovorni za protipostavne stavke v vojnih industrijah. Predsednik Roosevelt je ta zakon zavrgel (vetiral), toda bil je sprejet kljub njegovemu vetu, ker pa je zakon zdaj veljaven, je predsednik sklenil, da ga bo izvajal do pike. Edino dosledno izvajanje tega zakona bo pokazalo, kako je absurden in protidemokracičen; izvajanje bo šele pokazalo, da je izvajanje nemogoče brez nevarne disrupcije dela v vojnih industrijah, kar ima lahko težke posledice za izvrševanje vojnega programa. Roosevelt je obenem odredil izvajanje vseh določb, ki so v veljavi, proti delodajalcem, ki goljufajo vlado in izrabljajo produkcijo bojne opreme v svoje osebne koristi. Bomo videli—dasi je že zelo pozno.

Predsednik Roosevelt je rekel v svojem govoru pred kanadskim parlamentom zadnji teden, da bi vodilni osiščni trinogi že danes kapitulirali, če bi vedeli, kaj je kanadska konferenca pripravila proti njim. Morda bi—ampak Roosevelt dobro ve, da kljukasta pamet onih trinogov ne pozna ničesar, kar je črna na belem, pač pa pozna le trdo gorjačo, kadar telebne na njihovo trdo bučo. "Z gentlemanski, do gentlemenško, z gorjačarji pa po gorjačarško!" je zapisal Oton Zupančič. That's all. Če bi osiščni trinogi razumeli kaj drugega, kakor gorjačo, bi bili vedeli pred štirimi leti, kaj jih čaka—in ne bi bili zanetili svetovnega požara. Ker pa gorjačarji ne razumejo ničesar drugega kot gorjačo—bodo razumeli svoj konec šele tedaj, kadar silovito treščijo nanje gorjača, katero sta akovala Roosevelt in Churchill v Kanadi in na prejšnjih konferencah. Vsak čas pade nova gorjača v južni in zapadni Evropi, velika gorjača pa telebno to jesen po Japoncih v južnovzhodni Aziji. Kadar telebne, bodo Japonci—razumeli. . .

Ruski vojaki na poti na fronto. Peljejo se v ameriških "Bpith" in trokih ter tankih. S pomočjo teh sedaj slavna rdeča armada podi pred sabo nacistične armade proti Nemčiji, kakor tudi s pomočjo ameriških letal in drugega najemninako-pozojnega materiala.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 31. avgusta 1922)

Domače vesti. V Elkhartu, Ind., se je smrtno ponesrečil mlajši Charles Terlep.

Delavske vesti. V Vera Cruzu, Mehika, je izbruhnila generalna stavka.

Inozemstvo. Stresemannova vlada v Nemčiji je uvedla še naneno diktaturo.—Velika napetost med Italijo in Jugoslavijo se nadaljuje.

Sovjetska Rusija. Ruska vlada je odredila organiziranje nove like rezervne armade z obvezno vojaško službo.

Vesti z jugoslovanske fronte

Poročila Jugoslovanskega informacijskega centra in drugih virov

IZVIRNA VEST IZ SLOVENIJE

(Prejeli smo iz Ljubljane naslednje vesti z dne 8. avgusta 1943, iz katere je razvidno, da Nemci tudi še zdaj, ko že stojijo neposredno pred porazom, kar najprej more in streljajo nedolžne žrtve... Obenem pa je to dokaz za to, da odpor slovenskega naroda ni nikdar ponehal.—JIC.)

Poročilo iz Ljubljane, dne 8. avgusta 1943:

Ugotovljeno je, da so Nemci ustrelili v prvi polovici julija v Bukovici pri Škofiji Loki dvajset slovenskih talcev, v Begunjah na Gorenjskem dvajset, v Zelenjem tednu julija 1943 pa v Gorenji Vasi pri Poljanah deset. Ustreljenih je še več, ali drugih število in krajev še ni mogoče ugotoviti.

Konzulta, imenovana v Ljubljani v začetku junija, je zadnje Graziolijsko delo. Imenovani niso bili vprašani, izvedeli so iz časopisov. Nikoli se niso sestali in sploh ne opravljajo funkcije. Padec fašizma je bil v Ljubljani sprejet z veseljem. Armada je fašiste takoj razorožila. Slovensko prebivalstvo pričakuje nemško okupacijo.

Od polnoči od šestega na sedmi avgust dalje pasirajo Ljubljano v smeri proti Postojni dnevno po štirje "Wehrmacht" transporti, ki imajo prednost pred vsemi vlakmi. To velja za 14 dni po odredbi, ki se je takoj začela izvajati.

V... —

STRAŠNA GOSPODARSKA SITUACIJA V SRBIJI

Po zanesljivih poročilih, ki so nedavno prispela iz domovine, je postala gospodarska situacija obupna ne le v Belgradu, temveč tudi v notranjosti dežele, po vseh.

Prehrana prebivalstva je skrajno pomanjkljiva, narod dobesedno strada—možje, žene in otroci umirajo od onemoglosti.

Škoki 45 dni v Belgradu niso razdelili prebivalstvu nobene drobtinice kruha; moka tudi ni dobila, še manj pa masti, jaje in podobnega.

Glavna ljudska hrana je zdaj juha s krompirjem in fižolom, a tudi te je primanjkuje in cene so silno visoke.

Na črni borzi more oni, ki ima srečo, kupiti živeža po naslednjih ceni:

Koruzna moka... 300 dinarjev kg;
krompir... 200 dinarjev kg;
suvo maslo... 2000 dinarjev kg;
svinjsko meso... 800 dinarjev kg;
mleko... 150 dinarjev liter.

Le redko prinesejo kmetje živila na trg — najbolj primanjkuje moka, ker je sami nimajo. Ako prinesejo živež na prodaj, morajo sprejeti v zameno denarja, temveč zahtevajo drugega blaga.

V... —

IZ AMERIŠKEGA ČASOPISJA O močnejši invaziji Balkana

Vojaske strokovnjak New York Timesa Hanson W. Baldwin razmišlja o strateških prilikah, ki se odpirajo zavezni-

moč so društva. Kdor se ni pri kakšni podporni organizaciji, naj pristopi, dokler je čas, ker nihče ne ve, kje in kdaj ga nesreča zadene. Naša dobra mati Slovenska narodna podpora jednota je nam vsem v pomoč, kadar nas zadene nesreča.

Želim se zahvaliti vsem bratom in sestram, vsem prijateljem in znancem od blizu in daleč, ki so nam pomagali in nas tolažili, ko smo izgubili sina in očeta. Sin nas je zapustil v svoji najlepši dobi, ko je cvetel kot lilija, vzela nam ga je neizprosna smrt. Oba, njega in očeta zelo pogrešamo in se ju bomo spominjali do zadnjega zdihljaja.

Anna Verbich.

Večerja za vojake

Detroit, Mich.—Članice ženskega kluba Slovenskega narodnega doma, 17153 John R. prirede v soboto, 11. septembra večerjo za vojake v kantini Dearborn na 5033 Shaeffer Rd.

Večerja se bo servirala od 4. ure do 8. večer. Vojaki dobe večerjo brezplačno, gosti članice pa proti plačilu.

Vse članice se prosijo, da se udeležijo seje dne 3. septembra ob 7:30 zvečer na 17153 John R. Določilo se bo vse potrebno radi večerje. Ker ima kantina v soboto velik poset, bo treba precej pripraviti. Dela bo za vse, ki hočejo pomagati.

Mnogo klubov in ustanov se je že izkazalo v pogostitvi vojakov. Slovenke tudi ne smemo biti zadnje.

Pridite vse na sejo, da bo večerja najbolj uspela, po zaslugi vseh. Katera se ni prispevala v ta namen, naj to stori na seji.

Ženski klub SND.

Meje, "apizarji", znanke

Bellingham, Wash. — Tukaj prilagam pet dolarjev za SANS. Nekateri čitatelji Prosvete se bodo mogoče čudili, da sem tako radodaren za nekaj, čemur sem še pred kratkim nasprotoval. Yes, tudi danes sem nasproten gospodarskim in političnim mejam med narodi. Ampak takim mejam, o katerih se zdaj razpravlja, nisem nasproten.

Te meje namreč niso carske meje, marveč narodno-zgodovinske meje, ki pokažejo onim, ki o nas še vedno niso, kdo in kaj smo in kje je kraj, kjer so naši pradedje več ali manj v miru in blagostanju živeli, obdelovali svoja polja, negovali vinsko trto, peli svoje pesmi in častili svoje bogove na svoj način. Bili so Slavjani, Slovenci ali Slovenci in mi smo njihovi potomci. Ni nam treba odklašljavati se, če smo vprašani, katere narodnosti smo. Kar naravnost lahko povemo: Slovenec sem—"I am a Slovene."—"But where is your land?" "Tukaj, bratje, pa je treba pokazati na "mapi", kje je slovenska zemlja.

Kdorkoli se zavzema svojega porekla kot enakovreden človek z drugimi narodi vred, se ne bo pustil ponižati za manjvrednega. Do zadnje vojne in tudi še potem so nas imeli za "Avstrijce", kar pa je laž, ker taka narodnost sploh ni nikdar eksistirala. Tega ponižanja je dovolj in je čas, da gremo na delo in pojasnimo, kdo in kaj smo. Radi tega Slovenci vseno lahko izborejo skupaj s Hrvati in če mogoče s

Srbi, Črnogorci in drugimi Jugoslovanci, svojo vlado, ki bo sodelovala z USSR v svrhu ekonomske kooperacije. Zato tukaj prilagam petak, ki ga naj urednik izroči, kamor spada.

Zadnje dni je govoril po radiu Rickenbacker, ki je nedavno preletel okrog sveta. In kar je zame in tudi za druge Slovence pomembno, je to, da on priporoča drugim državlnikom, naj obiščejo Rusijo, da se sami prepričajo o ruskem narodu, njegovem gospodarstvu, njegovem junstvu in njihovih trdni veri v boljšo bodočnost. On toplo priporoča kooperacijo z Rusijo. Kar se njegovega govora tiče, ni bilo niti malo dvoma glede ruskega naroda, niti ni dvoma o ruski vladi. Ruski narod je solidno zanjo! Končno judi ne pozabimo, da smo mi veča tega velikega slovenskega debila.

Bral sem Zornikov dopis in se mi čudno zdi, zakaj on želi, da gre tudi Stalin v kopoj. In kdo je ta Culbertson? Čemu Zornik toliko piše o komunistih, da so oni krivi, da je Hitler prišel na površje? Ali on zagotovo ve, kako se je vsa stvar vrtila in spletakarila v starem kraju? On pravi, da čita knjige in magazine. Vse prav, saj jih jaz tudi.

Živel in delal sem z Nemci, Italijani in drugimi. Poznam njih politično in kulturno življenje in z lahkoto trdim, da je bila socialna demokracija izrabljana, sicer ne namenoma pri delavskem sloju, pač pa v višji plasti. Priliko sem imel opazovati jih dan na dan in geslo nemških šovinistov je bilo: Nemščina mora zavladati po vsem svetu...

Splah pa: ali se plača iskati vzroka pri—izmihi? Samo en mož je povedal resnico in pravi vzrok vojniam. In ta mož je angleški delavski minister Eric Bevin. On pravi, da se mora vsa monopol na človeške dobrine odpraviti, ker to je pravi vzrok vojniam. In Bevin ne govori o izmihi. Stuart Chase pa pravi, da so izmi izrodek profinitnega sistema in da mnogi ne morejo živeti brez—znanke. (Jože je znanke že odpravil.)

Vsak preprost delavec lahko ve, da bi Hitler nikdar ne prišel na površje, če bi ga kapitalisti ne bili podpirali. Saj je bilo dovolj "apizarjev", ko je fajn rogovillili—bili so tudi v tej deželi. Ali je Zornik tako slep, da ne vidi, kaj je bil njih namen? Ali ne vidi, da so hoteli Nemčijo in Rusijo zaplesti v vojno? In tako se niso ganili, ko je marširal v Porurje in potem še naprej. Ali ne bi tukaj lahko obtoževali tudi demokracijo, kapitalistično demokracijo seveda, če že hočemo iskati grešnega kozla?

Kaj pa so storile tako zvane demokratične države, ko jih je Haile Selassie prosil pomoči? In kaj so storile v Španiji in na Dunaju? Ali so tudi tega krivi komunisti?

Čas bi že bil, da se otresemo predsodkov in tudi izmov. Delavstvo je itak preveč razcepjeno tukaj in v Evropi. Le Rusija ima skupno misel. In ta je: **delati in graditi!** In zato jaz verujem v njo, ne pa radi kakih izmov ali radi kakih predsodkov. Val ti izmi so le ideje, ki so največ krive, da smo tako razkosani. Seveda verujem v socializem, ker njegovi nauki so naravno stremljenje po izboljšanju človeške družbe. A znanke pa odklanjam, ker verujem, kadar bodo ljudje proti znankam, bo tudi kooperacija mogoča.

George Gornik.

Nemški begunci iz bombardiranih krajev

London, 16. avg. (ON).—Begunci iz krajev v Nemčiji, katere je opustošilo zračno bombardiranje, se v velikih množinah pojavljajo na Poljskem, kar je presenetljivo, ker v istem času mnogo Nemcev, ki so bili že prej nastanjeni na Poljskem, odhaja nazaj domov. Ako le morejo ti Nemci, prodajo svoja posestva, ker se hočejo splošno vstaje poljskega naroda.

Med nemškimi begunci v okrajih Poznan in Bydgoszcz je izbruhnila epidemija legarja; 500 beguncev iz Nuernberga je ostalo na vlakih skozi 60 ur—potem so morali še peš nadaljevati svojo pot s dolgih ur predno so prispeli na cilj.

Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

Domača fronta

(Office of War Information, Washington, D. C.)

"Lottite se takoj vojnemu naporu koristnih poslov"—McNutt

Paul V. McNutt, predsednik komisije za delavske moči, je izjavil, da ustvarja zavezniki napredovanje in njihove zmage potrebo pomnožiti vojaškega personala in povečanja produkcije, kar bo zahtevalo v velikem obsegu prenos delavskih sil iz nebitstvenih industrij v posle, ki so važni za vojni napor.

Dejal je: "Akoravno smemo biti optimisti glede poteka vojne, ne moremo biti zadovoljni z razvojem situacije delavskih moči. Od zdaj pa do meseca julija 1944 bo moral naš zadnji preostanek 2.600.000 oseb preiti od manj važnih poslov na delo v orožarnah ali v številnih javnih uradih, ki so neobhodno potrebni za zdravstvene institucije, za promet in druge bistvene predpogoje civilnega življenja.

Lahko je uvideti, zakaj so postale potrebne premostitve v tako velikem obsegu. Vojaške sile nameravajo pomnožiti svoje moštvo z 9.300.000 na 11.300.000 v času od julija 1943 do meseca julija prihodnjega leta.

To moštvo bo mobilizirano iz poslov, ki so vojnemu naporu koristni prav tako, kot iz tistih, ki niso važni. Istočasno pa rastejo naše potrebe na bojiščih in se množe, tako da morajo naše vojne industrije zadostovati zahtevam, ki neprestano naraščajo.

Nadomestiti je treba mobilizirane delavce, vse žrtve nezgod, naravne smrti, upokojenja, sploh vse, ki se iz katerih koli vzrokov umaknejo—a poleg tega mora biti še toliko izurjenih delavcev, da so vsa naročila in vse dobave izvršene pravočasno.

Vsak nedostatek v naši oskrbi za moštvo na frontah bi pomenil, da bo zasledovanje vojnih ciljev otežekovano, da bo zmaga izvojevana pozneje in da bo mnogo človeških življenj izgubljenih po nepotrebnem.

Toda delavske moči za vojno produkcijo so le del tega vprašanja. V krajih, kjer so nakopičene vojne industrije, so zadnja leta privedla toliko novih delavcev, da so zdaj vse domače življenjske možnosti preobremenjevanja, prometna sredstva, bolnišnice in zaščita zdravja ter silnice stvari.

V teh preobremenjenih krajih vlada največje pomanjkanje delavstva za pralnice, učiteljev in bolničark, zdravnikov, vozačev za avtombe in tovorne avtomobile in še marsikatero drugo nujno civilne potrebe. Taki okrajni ne morejo sprejeti obenih priseljenec več, morajo pa kljub temu pomnožiti vrste delavstva v poslih, ki so važni za vojni napor, a to je mogoče edino le iz krajevnih, domačih delavskih rezerv, bodisi onih, ki še ne delajo, bodisi onih, ki se zdaj nahajajo na delu tam, kjer vojnemu naporu ne koristijo neposredno.

Iz praktičnih vzrokov bi bilo dobro, da pride večina dodatnih delavskih moči iz krogov, ki so dela že vajeni in se že priučili zahtevam dnevnega dela.

War Manpower Commission naglašaja, da je vsaka posamezna občina odgovorna za rešitev svojih posebnih delavskih problemov. Obenem pa daje prebivalcem takih občin naslednje navse:

1. Odloči sam, dali je tvoja sedanja služba neposredno koristna vojnemu naporu ali vzdrževanju najpotrebnejših javnih obratov, ali ne. Ako si v dvomu, ti more povedati U. S. Employment service ali je tvoj posel vojnemu naporu koristen ali ne.

2. Ako ni, ti bo USES označil za vojno koristno podjetje.

3. Vprašaj pri domačem uradu USES, kje v takih podjetjih primanjkuje delavcev in kako vprašati za delo.

Kaj bo vaš dodatni vojni bond 100 dolarjev plačal

Vlada nujno prosi Amerikanke na domači fronti, naj podpirajo tretje vojno posojilo, katerega podpisovanje se začne 9. septembra, s tem, da v teku treh tednov, ki so rok za podpisovanje, kupijo po 1 dodaten bond za 100 dolarjev. Cilj 3. vojnega

Crstice iz razvojne poti človeštva

Leon Detela (Nadaljevanje)

Boj za obstanek divja med podinici in vrstami že stotine milijonov let in v vsem tem času se razvija vsa živa narava od preprostega k popolnejšemu. Boj za obstanek je po Darwinu tisti nevidni vijak, ki tira vso živo naravo višje in višje. Nobena prirodoslovna knjiga ni povzročila v najširših krogih take revolucije kot Darwinova knjiga o postanku vrst. Duhovni so se razdelili v tabori, ki so se ostro pobijali in že med temi boji je zorelo prepričanje, da veljajo Darwinove osnovne misli tudi za človeka samega. Ko je izdal potem Darwin še svojo drugo knjigo, v kateri prenaša na človeka ono, kar je prej dognal za živali, je prodrl v najširše množice spoznanje, da je človek samo eden izmed članov žive narave, ki si je v krutem boju za obstanek izoblikoval najfinije, pa tudi najstrašnejše, kar premore živa narava: visoko razvite možgane ter delovno roko in v zvezi z njima obema svojo govornico, ki omogoča ustvarjanje najslaviteljnejših zajednic žive prirode. A vse preveč so se poučevali korenine, iz katerih je človek izrasel, pozabljalo pa na višine, v katere se je povzpelo. In še danes lahko čujemo poučevatelje nauke, da veljajo tudi za nadaljnji razvoj človeštva samo tiste zakonitosti kot za ostalo živo prirodu: boj za obstanek med posredci, boj za obstanek med plemeni ali rasami, boj vseh zoper vsakega in vsakega zoper vse; kot da bi bilo tudi v človeškem dejanju in nehanju najvišje načelo: žreti ali požrti biti!

Pred heka milijardami leti se je odtrgala Zemlja od Sonca in začela kot žareča kroglja potovati okoli njega. V mrzlem svetovnem prostoru se je ohlajala veohomer bolj in bolj, končno je nastala na njej prva trdna, a še vedno razdeljena skorja, nad katero so hrumele razgrete vodne pare in obilica drugih plinov. Ščasoma se je ozračje toliko ohladilo, da so začeli deževati in liti iz njega celi oceani vrele vode, nastala so prva morja in tekoča vodovja. V tej davni dobi, pred stotinami milijoni leti, se je porodilo v še silno gorkih in mračnih oceanih prvo življenje.

Znanost molči o tem, kako so nastala prva živa bitja in bo menda tudi nadalje o tem molčala. Ugibanj je bilo že mnogo, dokazov pa ni nobenih, saj so bile tedanje razmere čisto drugačne kot današnje.

Prva najpreprostejša, s prostim očesom seveda nevidna bitja, so se v boju za obstanek in v skladu s spreminjajočimi se življenjskimi pogoji neprestano izpolnjevala, nastale so najrazličnejše rastlinske in živalske skupine in med temi končno tudi najenostavnejše ribe. Nekatere skupine rib so trajno našle v obrežna vodovja in močvirja, kjer so v časih suše začele dihati zrak, s parnimi plavutami pa so začele nerodno kobatiti po blatu. V dolgi dobi so se jim razvila iz plavalnega mehurja pljuca, iz parnih plavut pa udje, iz rib so nastali prvi krkoni, ki so se že večino življenja lahko sprehajali po kopnem, samo mladost jim je še potekala v prvotni domovini—vodi.

Iz krkonov, h katerim pristojevamo tudi današnje žabe in pupke, so nastali v teku nadaljnje razvojne plazilci, katerim ni treba niti v mladosti več prebivati v vodi. In iz plazilcev, h katerim pristojevamo n. pr. današnje kuščarje, so se razvili končno pred kakimi 100 milijoni leti sesalci, najpopolnejši prebivalci Zemlje. Največja prednost sesalcev je v tem, da imajo telo pokrito z dlako in v zvezi s tem stalno, od zunanjih sprememb neodvisno telesno temperaturo, ki jim omogoča prebivanje v mrzlih in gorkih predelih in nepretrgano življenje v poljetju in v zimi.

(Nadaljevanje v četrtak.)

več kot prejšnje leto v istem mesecu.

Iz tega sledi, da imajo železniške družbe ogromne dobičke, kljub temu se pa upirajo, da bi sorazmerno svojim delavcem zvišale plače.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje z 2. strani.)

debele kot merniki—haha, mr. Cebular, kaj pa boste z njimi? Tisočkrat hvala mr. in mrs. Cebular in vašemu sinu, kakor tudi mrs. Cempre, ki me je spremljala na postajo.

Lepa hvala tudi mr. in mrs. Sredensček, hčerki Leni in sinu Rayu za vse in vas vse lepo pozdravim. In mrs. Batis ne smem ven izpustiti, ker mi je tako pridno dopisovala. Hvala, Mary in vsem tvojim doma.

Pozdrave tudi mrs. Francesky, sestri Mary in stricu Lojzu Kresu—hvala za vse vsem skupaj. Pozdrav in zahvala tudi družini Anton Bokal v "kravji dolini".

Milka Kress. 137.

Nesreča za nesrečo

Walsenburg, Colo.—Zelo rada čitam novice v Prosveti, ali na žalost ni danes nič veseliga. Nesreča je dosti, sploh nesreča za nesrečo, ki nas napravljajo žalostne. Naša hiša je bila zelo srečna in vesela, ali na žalost se je kar hitro obrnilo.

Lani dne 2. septembra smo izgubili sina, nekaj tednov pozneje, dne 17. oktobra pa še očeta. Hiči je bila prošlega prvega aprila na operaciji, jaz pa sem se ji morala podvreči 5. maja.

Nihče ne ve, dokler ga nesreča ne zadene, v kako veliko po-

Paketiranje članov mornarske unije CIO proti notoričnemu antidelavskemu člankarju Peglerju pred podpisem meščanskega lista World-Telegram v New Yorku.

SOSESKA

ANTON INGOLIČ

(Se nadaljuje.)

Tako se je pričela prva tožba za prevžitek. Za njo so se vrstile naglo druge. Liza mu je odtrgovala, Koren pa je zahteval, kar je imel pisano. Vselej je zmagal, a Lize to ni izučilo. Še trdovratnejša je bila.

Vtem je morala Veronika končno v posteljo. Koren je pomagal in kovačnici, kolikor je mogel, Kata pa je prišla kuhat.

Veronika se je zvijala v krčih in prvič tožila o bolečinah, ki so ji parale telo.

"Preveč si se gnala zadnji časi!" jo je karala Kata.

Porodnica se je bolno smehljala, njenih besed ni več razumela.

Prišla je babica in jo pregledala. Obraz se ji je zresnil.

"Ne bo imela lahkega poroda!" je zaupala Kata.

Ko je prišel pogledat k nji Tonč, ni niti za-stokala. A od bolečin so ji vrele solze v oči.

Sredí noči je rodila. Na svet je prišel deček. Bil je izredno majhen.

"Kdo bi si bil mislil!" je razlagala babica vsa zasopla. "Bila je videti, kakor da bo imela dvojčke, pa ti pride na dan takle črvček."

"No, da je le šlo po sreči!" se je smehljala Kata in gledala otročička, ki je bil ves rdeč od prestalih bolečin in je kričal na vse grlo.

"Posteljica se naj pride, pa bo vse v redu!" Čakali sta. A posteljice ni bilo. Babica je poskušala vse, kar je vedela za takšne slučaje, a ni pomagalo. Veronika je stokala, se premetavala na postelji in se grizla v ustnice, da ne bi kričala. Pot ji je tekkel po obrazu in lasje so se ji lepili na čelo. Končno ni mogla več, prišla se je za stranice in vpila od bolečin.

Vsi so stali okoli njene postelje in strmeli brezupno vanjo.

"Pomagajte ji!" je prosil Tonč.

Zdaj pa zdaj je stopil k njej in jo prijel za roke. Veronika jih je spoznala, oklenila se jih je in jih stisnila k sebi, da ga je zazebljo v srce.

Babica ji je brisala pot s čela in zmedena poskušala to in ono. Koren je bled kot stena sedel pri njenih nogah. Bilo mu je grenko, samo smrt je čutil na ustnicah.

"Pojdi po župnika!" je velela Kata.

"V mesto! V bolnišnico!" je zaklical Tonč in odhitel iz sobe.

Kimka je pridiralj z vozom. Položili so jo na mehko seno in pogal je v noč.

Koren ni zatihnil vso noč ocesa.

Sedel je na Veronikini postelji. Bil je truden, a spati ni mogel. Kako naj spi, ko mu umira zadnja sreča? Vse, kar je vzel v roke, se je zaokrenilo drugače, kakor je hotel. Hotel je vsem dobro, samo dobro. Naposled pa se je izkazalo, da jih je tiral v pogubo. Tako je prišel na rob.

Vsega tega se ni še nikoli tako jasno zavedel kakor v teh strašnih, kot večnost dolgih urah. Kdo je pretepel Veroniko vpricho ljudi, čeprav je bila nedolžna kakor angel? Je grabilo vanj. Kdo jo je nagnal z doma služiti? Ali ni on poklical Lize, ki mu uničuje grunt? Ali ni prav za prav on kriv Jokove smrti? In kaj če umre še Veronika? Ne bo kriv tudi njene smrti?

Bolj in bolj se je zavedel svoje krivde in se sklanjal pod njeno težo.

V vsakem šumu na vasi je iskal odrešjenja. Opotekal se je k oknu in koprneče prisluškoval. Če je zašlel v daljavi voz, je odtaval na cesto. A vselej ga je upanje varalo.

Tonč je pridiralj šele, ko se je naredilo jutro.

Koren ga je čakal pred hišo. Ko je videl, da je sam, so se mu zašebile noge. Dvignil je roke, kakor bi se hotel ubraniti najhujšega.

Tonč je skočil z voza in zaklical: "Če, rešena je!"

Koren ni mogel takoj razumeti.

"A?"

"Posteljica je prišla, vročina je padla, dečko je zdrav, Veronika pa se že smeji! Drugi teden lahko pridem ponjo!"

ŠESTNAJSTO POGlavJE

Ko je Smeh zvedel, da je prišlo vprašanje, kje so soseskine darilne listine, je spet začel stopati odločno in samozavestno po vasi. Ze navsezgodaj je bilo slišati njegovo leseno nogo, kako je udarjala ob kamenje. Ko mu je Pišorn povedal, da listin sploh ni, v zapisnikih zborovanj pa siromaki niso omenjeni, ga je bilo spet manj na vasi, in če je prišel, je stopal tiše. Sredi poletja pa je prišlo sporočilo, da je darilna listina shranjena najbrž v Gradcu. Odtistihmal je znova češče prihajal na vas in krepko udarjal z leseno nogo.

"Ni še vse izgubljeno!" je bodril reveže. "Glavno imajo v Gradcu! Počakajmo še malo!" Čakal je in z njim so čakali vsi kočarji.

Minilo je poletje, jesenski vetrovi so že zaveli s Pohorja in začeli barvati listje, odgovora pa ni bilo. Spet mu ni preostalo drugega, kakor da je začel leseno nogo opreznje dvigati in še opreznje spuščati na tla. Na skrivaj je nekaj časa še upal, končno pa je zgubil še tisto malo vere. Če ga je kdo vprašal, kako in kaj, je zaničljivo zamahnil z roko in zarobantil: "Ogoljufali so nas! Kakor vedno! Nekaj je moralo biti na vsak način zapisano, drugače nam ne bi bili dovolili pobirati suhljadi. Vrag si ga vedi kdaj so te papirje sežgali!"

Sprva je ostro zabavljajl čez kmete, lastnike gozdov, polagoma pa je postal popustljivejši in tišji.

Kaj je hotel drugega? Imel je sicer velike cilje, a čedalje bolj je izgubljal vero vanje. Ko je bil še otrok, je sanjal o tem, da bi šel v šolo in bi ljudem kot sodnik delil pravico, a iz tega ni bilo nič, ker starši niso imeli toliko denarja. Potem je mislil na to, da bi se šel učiti kake obrti. A to namero mu je prekrizala očetova smrt. Moral je ostati doma in prijeti za plug. Potem je prišla vojna in mu vzela nogo in grunt, ker se je mati medtem v drugo omožila.

Ko se je vrnil, se je spet ukvarjal z velikimi načrti, a vse skupaj je padlo v vodo, in oženil se je z Nežo, s katero se je bil zapletel še pred vojno. Preselil se je izpod Haloz sem pod Pohorje na konec Raven v Nežno borno kočico. Tu je sicer mnogo čital, knjige in časopise, začel to in ono stvar, da bi pomagal sebi in siromakom, a uspel je le v svoji kočii: vsako leto je dobil otroka in zdaj jih ima že osem. V poslednjem času je spet dvignil svoj glas v upanju, da se mu bo le posrečilo storiti nekaj velikega in da ne bo tako brez pomena odložil svojo leseno nogo in legel v grob.

A končno je zgubil poslednje upanje. Spoznal je, da mu je sojeno, da ne bo storil nič več kakor njegovi sosedje. Ubijal se bo do konca na svoji krpi zemlje, hodil drugam na delo, skušal spraviti svoje otroke v življenje in štorikljaj po tej nesrečni zemlji, dokler ne bo doštorikljajl.

Ta ali oni kmet pa je dejal, če je nanesel pogovor na to reč:

"Saj je bila vse skupaj sama neumnost! Da so mu ljudje le verjeli!"

(Dalje prihodnjic)

Sarient Gladys Biel se smehlja iz prane kopeli v družabnem klubu USO v Pittsburgu, ki je bil ustanovljen in opremljen iz prispevkov tamkajšnjih članov unij CIO in ADF.

papirje Irmí, ji pove vse, pa naj stori z njim, kar hoče, naj mu svetuje, kar ji je drago . . .

Irma je bila sprva začudena, njen pogled ga je obojalo do dna; nato je postala skoraj vesela, očmi so ji zrle poželjivo, mislila je na sedem tisočakov in na beg. "Banke so že obveščene," mu je dejal gospodar. "Čemu si pa te dejal kradeš?" Ali je res kradeš? Kakor da se zaveda tega komaj zdaj. Kako so prišli papirji v njegove roke? Tako kot nekoč očetova mapa? Morda z mislijo na Irmo?

Ta je gledala prodirno v njegove strmeče oči. V zavesti, da se ji godi neznana krivica, je rekla znova:

"Čemu si mi tedaj to prinesel?"

V prvem hipu je z grozo in začudenjem mislila na to, da je Emil tat, a ji je v naslednjem hipu že laskalo, da je bil ta človek zmožen zanjo tako pogumne žrtve. Po zadnjih besedah ga ni več razumela.

"Prinesel sem jih," je spregovoril Emil z ubitim glasom, "da mi svetuješ, kaj naj storim."

"Če ti je žal . . . če niso zanič . . . vrzi jih v vodo!" je dejala Irma užaljeno in zaničljivo.

"Ali bi ne bilo bolje, da jih zažgeva?"

"Zažgeva?" se je začudila Irma in ga znova zrla. V zvoniku je bila ura, z ulice je bilo slišati ropot odpirajočih se trgovin.

"Ne. Pusti jih meni! Zdaj pojdi! Zvečer se vrni: Ne boj se, videl jih ne bo nihče. Zgovorila se bova, zdaj ni časa . . ."

Poljubila ga je na lice in ga potisnila na ozek, temen hodnik in znova je zaklenila vrata za njim. Emil je postal, skozi vrata je bilo slišati šumenje papirja, ki ga je pretreslo do mozga. Šel je po prstih do stopnic in zbežal v vežo, na ulico.

14.

Na oknu tretjega nadstropja ozke, visoke hiše sta letega pomladnega dne slonela Lenart in Cilka, pod njima je vrvelo življenje. Ropot vozov, človeški glasovi; pehanje za dobiček, zločin in nesreče. Pomladi še ni bilo. Ptice so priletale na okna.

Cilkina roka je natresala drobtin v pramo škatlo, ki je bila pritrjena na temnice. Bela roka, bela bluza, obraz bledejši kot na dan poroke. Na strelnem žlebu je obsedel vrabec, pogledoval po strani; ko se je umaknila darežljiva roka, je priletel znova. Cilka je vabila: "Čiv, čiv, čiv! Vrabček, ne boj se!"

Za njo je stal Lenart. Še vedno je imel nasmah sreče na obrazu, tiho zadovoljnost na čelu. "Še ljudje ne šupamo drug drugemu."

Cilka se je ozrla. Trpka grenkost je vzpenja iz Lenartovega glasu. Ostalo zrnje je natresala v škatlo in se umaknila.

Čez hiše je zablzel glas ure, z grada je udaril strel. Poldan. Zvonovi so zapeli. Človeški koraki so postali hitrejši, mrzlični, besede glamejše. Trgovine so se z ropotom zapirale.

"Poldan in še nisem zakurila," je gledala žena ljubeče možu v obraz. Na licih ji je igral nasmeš. Tako se smejejo ljudje, ki nikoli ne mislijo na se. Ali se je zavedela, da potrebuje

dilnik in zakurila ogenj. "Poleg tega me je sram." Na papirju je stal kupček moke, poleg nje za ščipec soli. "To je vse?" je pomislil znova. "Dejali so mi, naj pridem zvečer."

Kadarkoli je v tistem mesecu prihajal domov, ni vselej pripovedoval, če je dobil službo ali ne. Cilka mu je brala iz oči. Smeh ji ni izginil z obraza. Ni nehala misliti, da ima ljubečega moža in da bo morala ljube-

zen do njega deliti z novim ljenjem, ki ga je čutila pod cem. Nikoli ni želela ne za vala nemogočega. Srečala sta kot metulja in se na prvi pogled vzljubila. S seboj sta prinesla to, kar sta imela in si postavila skromen dom. Zakurila sta ognjišču in se ogrela ob njem. Njuno življenje je bilo bolj umetnost kakor račun.

(Dalje prihodnjic)

BREZPLAČNA

REVMATIZEM

Bolečinam v sklepih in kosteh

Ako že niste vtivali ROSE tablete, vas pozivamo, da jih POSKUSITE. Naročite jih na malo odgovornost. Dovolite, da vam pošljemo polne velikosti svoj 24 tablete PROSTO. Ko spoznate, da vam ne pomagajo in ako niste zadovoljni z njimi s njih nisko ceno, vrnite nam nazaj neporabljene tablete in nam ne dolgujete ničesar. Ti bodo vračevali za vas za ste naročili iz brezplačne poskušnje. Ne pošiljajte denarja, pošljite samo vaše polno ime in naslov na:

ROSE PRODUCTS CO. Dept. F-14
2766 W. Farwell Ave. Chicago, Ill.
(Adv.)

BOOKS BY LOUIS ADAMIC

Cradle of Life \$2.50
From Many Lands 3.50
Grandsons 2.50
Laughing in the Jungle 3.00
My America 3.75
Native's Return 2.75
Two-Way Passage 2.50
What's Your Name? 2.50

Order from
Proletarec
2301 South Lawndale Avenue
Chicago 23, Ill.

Razni mali oglasi

ZENSKÉ za ČIŠČENJE URADNIH PROSTOROV
stare 18 do 48 let
za delo
od 6:00 P. M. do 2:30 A. M.
48 ur na teden
53c na uro

Cas in pol za nadurno delo
Povišanje plače po šestih mesecih

Oglasite se na:
EMPLOYMENT OFFICE CHICAGO UNION STATION
516 W. Jackson

POTREBUJEMO MOŠKE in ZENSKÉ za NUJNO OBRAMBNO DELO

Nobene skušnje se ne zahteva, mi vas naučimo dela
PUNCH PRESS OPERATORS POLISHERS & BUFFERS LIGHT ASSEMBLY WORK PACKERS

TOOL & DIE MAKERS and PLASTIC MOLD MAKERS

Na starost se ne ozira.
Oglasite se osebno v naši razsvetljeni delavnici po dnevni ali v noči.
BADGER TOOL & MFG. CO.
1501 W. Polk St., Chicago

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vse

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih . . . . .

VOĐSTVO TISKARNE APELIJA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

. . . . . Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
. . . . . Cene zmerna, ustliko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:
SNPJ PRINTERY
2857-58 S. Lawndale Avenue Chicago 23, Illinois
TEL. ROCKWELL 4904

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Pe akligne 12. redne konvencije so lahko naroči na list Prosveta in prišleje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine in eni naročnik. List Prosveta stane za vso enako, in člani ali polčlani \$1.00 na eno leto nezadnjih. Če na člani in polčlani so namenjeni \$1.50 na leto, da jim to prišleje k naročninam. Torej sedaj ni vroška, naš da je list predrag za člani SNPJ. List Prosveta je vaše lastine in gotovo je v vsaki družini doma. Ki ni naš člani list vsek dan.

Pojasnijo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov pismena listi član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo uhtitval sam svoj list tednik, bode moral listi član in dotična družina, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vrsto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vrsto naročnika.

Cena lista Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanada \$4.00	Za Claturo in Chicago je \$7.00
1 tednik in 4.00	1 tednik in 4.00
2 tednika in 7.00	2 tednika in 7.00
3 tednika in 9.00	3 tednika in 9.00
4 tednikov in 12.00	4 tednikov in 12.00
5 tednikov in 15.00	5 tednikov in 15.00
Za Evropo je 8.00	

Ispolnite spodnji kupon, pošljite potrebno vrsto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto. List. ki je vaše lastine.

PROSVETA, SNPJ.
2857 S. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Prišleje pošiljam naročnino na list Prosveto vrste \$

1) Ime _____ Čl. družine \$	_____
Naslov _____ Čl. družine \$	_____
2) _____ Čl. družine \$	_____
3) _____ Čl. družine \$	_____
4) _____ Čl. družine \$	_____
5) _____ Čl. družine \$	_____
Mesto _____ Datum _____	
Nov naročnik _____ Star naročnik _____	

Gospodična Irma

France Bevč

13.

Gospodar je opazil, da manjkajo vrednotnice. Sprva je pretreslo Emila, že je hotel izpregovoriti, pokazati na zavitek, se opravičiti, a ga je nenadoma vsega prevzela neznana slast kot tedaj, ko je bil skril očetu vojaške načrte. Iskali so papirje, a ti so ležali še vedno na istem mestu. Okleval je šele v hipu, ko so Lenarta osumili po krivem. Tako je bil izgubil dušno ravnotežje tudi takrat, ko so bili opustili dekle iz službe. A tudi zdaj ga je zadrževala neka skrivnostna sila, da se ni izdal. Vprašali bi ga: "Zakaj ste jih deli na drugo mesto? Čemu ste se komaj zdaj oglasili?" In če bi jih morda našli sami? Še odtisi njegovih od črnih umazanih prstov bi se poznali na ovitku. Obšel ga je strah. Zvečer jih je odnesel domov in jih skril pod blazino. "Če jih tat ni vnovčil do sedaj, je prepoznano; vse banke so že obveščene," je dejal Kovač. Če bi bil gledal Emila pazno v oči, bi bil opazil strah pred razkritjem v njih. "Zadeva še ni zaključena. Policija je obveščena,

na, da raziskuje na tihem," je dejal gospodar. Njegove oči so pazile na vsakega izmed uslužbenecv, gledale na vsak korak.

Emil se je zdel samemu sebi kot upehana zver. Vse noči, ko je čutil pod blazino rumen zavitek, ni spal. Vse dni, ko je delal v pisarni, se je bal, da sestra ne bo našli skrivnostnih papirjev.

Ali pa bodo vstopili policijski agentje: "Dovolite, da preiščemo vaše stanovanje . . ." Mislil je na Lenarta in čutil, da mu postaja stoteren, tisočeren dolžnik. Mogoče ga je bilo rešiti, a s tem pogubiti sebe . . . Tega ni mogel prenašati več. Dnevi so se izpremenili v eno samo, neskončno muko. Sklenil je, da pones

Slika s siciljskega bojišča. Angleški topničarji streljajo na sovražnika v bližini znanega ognjenika Etna na vzhodni obali Sicilije.